קלד: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

ליורשו פשיטא. דלגבכסיס שנפלו לו כשהוא גוסס לא (ג) יהא נאמן אע"ג דלענין בכורה איירו משום שרחוי ליורשו שהרי בידוע שהוא בנו[א] אבל הכא דלא ידעינן אם הוא רחוי ליורשו או לא אינו נאמן: **הואיל** ובידו לגרשה. אע"ג דהאי מגו לא חשיבא שאם היה מגרשה היה פוסלה מן הכהונה והשתא שאומר זה בני לא פסיל לה[ב] מ"מ חשיב מגו לפטרה מיבם[ג]: **אזל** ליה הואיל דרב יוסף. ולא אמרינן הואיל ובידו לגרשה דס"ד השתא דאין נאמן לומר גרשתי אשתי עתה דאפי' להבא אין נאמן לומר גרשתי אשתי וא"ת א"כ מ"ט דמתני' דזה בני נאמן וי"ל דדוקא לענין שאומר גרשתי לא אמר מגו הואיל ובידו לגרשה משום דאם היתה דגרשה אית לה קלא ולכך אינו נאמן אבל זה בני נאמן במגו דהואיל ובידו לגרשה דיכול להיות שיש לו בן ואין ידוע לעולם:

למפרע אין נאמן. תימה דמאי קמ"ל פשיטא דאין נאמן לומר למפרע גרשתי אשתי אם היה נאמן מה הועילו חכמים בתקנה זמן בני בניגיון אלא יחפה על בת אחותו אם תזנה תחתיו (גיטין דף יז.) דלעולם יחפה שיאמר גרשתיה קודם הזנות ויהיה נאמן בשלמא למ"ד בסמוך דלא פלגינן דבורא אתי שפיר דאלטריך לאשמועינן דאפי' מכאן ולהבא אין נאמן כשאומר גרשתי מקודם אבל למ"ד פלגינן דבורא ונאמן מכאן ולהבא אלא למפרע דוקא אין נאמן קשה דמלתא דפשיטא היא:

פלוני בא על אשתי. מילתיה דרבא היא בפ"ק דסנהדרין (דף י. ושם) וקאמר התם מהו דתימא אדם קרוב אבל עצמו אמרינן אבל אבל אשתו לא אמר קמ"ל וקשה לה"ר חיים דפשיטא הוא דאדם קרוב אבל אשתו כדתנן בזה בורר (שם דף מז:)[ד] ויש לומר דאף על גב דפסול לעדות הוא להעיד על אשתו כשאומר פלוני בא על אשתי הוה אמינא מתוך שנאמן על פלוני נאמן עמי עליה[ה]: מזא

ליורשו פשיטא לפטור את אשתו מן היבום אצטריכא ליה הא נמי תנינא [ו]מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן [א]יש לי אחים אינו נאמן התם דלא מוחזק לן באח הכא [ב]אף על גב דמוחזק ליה באח אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן [ג]א"ר יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא אלא אי אתמר הכי איתמר [ד] א"ר יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה אמר רב יוסף השתא דאמרת אמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה [ה]כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי [ו]אינו נאמן [ז]מנפח רב ששת בידיה אזל ליה הואיל דרב יוסף איני והא [ח]א"ר חייא בר אבין אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן לא קשיא כאן למפרע כאן להבא איבעיא להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא מי פלגינן דבורא או לא פלגינן דבורא רב מארי ורב זביד חד אמר פלגינן וחד אמר לא פלגינן מאי שנא מדרבא [ט]דאמר רבא [י]איש פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו להורגו ולא להורגה בתרי גופי פלגינן בחד גופא לא פלגינן ההוא

דקתני יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן בדלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני כדפרישית הלכך אמר יש לי בנים אחזקה קמייתא הוא דמוקי לה הלכך נאמן וע"מ דאפי' אי אתי אח לאחר מכאן ואמר אחוהי דמיתגא הוינא [ט] לא כל כמייניה דאהני דבוריה [ו][לאחזוקי] לאחזקה אמר יש לי אחין ואין לי בנים נאמן כל כמייניה דמפיק לה מחזקה: **הכא.** אתי לאשמועינן דאע"ג דמוחזק לן בגויה דאית ליה בני אלא לענין לירש עם אחיו קאמר דאינו נאמן ואע"ג דמוחזק לן באחי זה אחי אינו נאמן לאסרה אם היא בחזקת מותרת כגון דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני: **הואיל וכעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן.** והלכך מגו דאי בעי אמר גרשתי ותפטר מהיבום כי אמר נמי יש לי בנים נאמן. וטעמא דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן היינו משום דאי בעי מגרש לה השתא בפנינו: **א"ר יוסף מריה דאברהם הו.** כדמתרץ במסכת נדרים (דף מא.) ושמועות שמעת מרב יהודה רבו קודם חליו ועכשיו מתקשה בהן היה נותן אל לבו ותמה אם שמע כן והיה מתרגן מדעתו וה"ק רבא"ע אפשר שמעתי מרב יהודה שיהו גדול כזה דתלי תניא המשנה דקתני זה בני נאמן תולה טעמא בדלא תניא בדבר שאינו במשנה ובברייתא הך דבעל שאמר גרשתי את אשתי דמימרא בעלמא היא וגם היא נריכה טעם אחר ותולה את העיקר בטפל לו: **אלא אי.** אמר לי רב יהודה הכי אמרה: **אמר שמואל הואיל וידו לגרשה.** דמגו דאי בעי מגרש לה ופטר לה בגיטא מיבום כי אמר נמי זה בני נאמן. ה"ג אלא אי אתמר הכי אתמר אמר שמואל הואיל וכו': **בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן.** לפטרה מיבום: **אינו נאמן.** דאם איתא דגרשה קלא איתא לה למלתא הלכך לא אמרי' מה לי לשקר דכמה לי לשקר במקום עדים דמי ומיהו כי אמר זה בני נאמן דהתם ודאי איכא למימר הואיל ובידו לגרשה: **מנפח בידיה.** דרך כאדם שמנפח קש מתחת ידיו ומשליכו לאבוד כלומר כזה הרוח שהלך כך אבד טעמו של רב יוסף: **הואיל דרב יוסף.** דאמר בעל שאמר גרשתיה. ומיהו הואיל דשמואל איתיה דהא ודאי מצי מגרש לה: **למפרע.** אם עמד לפנינו באחד באייר ואמר גרשתי את אשתי מאחד בניסן אינו נאמן להחזיקה כמו מגורשת למפרע שאם יבוחו עדים אחרי כן שיאמרו אנו ראינו שזיינתה בט"ו בניסן תדון בחנק כדין אשת איש דאין הבעל נאמן לעשותה מגורשת למפרע שהרי אין כאן מגו שהרי אינו יכול עכשיו באחד באייר לעשות לה גט שתגרש בו למפרע מקודם זנות: **כאן להבא.** אם אמר גרשתי את אשתי פתח א"ג עכשיו גרשתי אינו מעיד עליה למפרע ולא נפקא מינה אלא לפטרה מכאן ולהבא בין לזנות בין ליפטר מיבום וגם להנשא לכל מי שתרצה בחיי בעלה דמה לו לשקר הא אי בעי מגרש לה בפנינו ואכתי לא אזל לה הואיל דרב יוסף לגמרי דלהבא מיהא אמרינן הואיל: **איבעיא להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא.** כלומר הא פשיטא לן דהיכא דאמר למפרע לא מהימן לגבי זנות דמפרע דהא ליכא מגו ואם אמר עכשיו גרשתי דלא נפקא מינה אלא להבא ודאי מהימנינן ליה דהא אי בעי מצי מגרש לה ומה לו לשקר אבל הא קמבעיא לן היכא דקאמר למפרע כלומר זה ב' יום שגרשתי את אשתי מהו להימוניה לפטרה מזנות להבא דגבי להבא איכא למימר מגו דמה לו לשקר לפטרה להבא בטענת גרושין דלמפרע הא אי בעי מצי מגרש לה השתא: **מי פלגינן דבורא.** דבמאי דאמר גרשתי מהימנינן ליה ותפטר אשתו מכאן ולהבא ובמאי דאמר זה ב' יום דהיינו למפרע לא מהימנינן ליה דליכא מגו: **או לא פלגינן דבורא.** אלא כיון דלא מהימנינן ליה בגירושי מפרע משום דאין בידו לעשות וליכא מגו ממלא אלא גירש אשתו למפרע ודאיהו לא טענינן ליה בתמיה. והלכך כל היכא דאמר בעל גרשתי אתמול לא מהימנינן ליה כלל דמגו דלא מהימן לגבי מפרע לא מהימן להבא דלא פלגינן דבורא ולא משכחת לה דמהימן אלא היכא דאמר שתמול גרשתי את אשתי א"ג עכשיו גרשתי את אשתי דמהימנינן אחוליה דבוריה דכיון דלא נפקא לן אמעשה דלשעבר כלל אלא אהגיהו להבא מה לו לשקר הרי יכול לגרשה. כן נראה בעיני: **דאמר רבא.** בעל שאמר בפני ב"ד: **פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו.** לבועל ולא להורגה דאלו אשתו פסול הוא לעדות אלמא פלגינן האי עדות דלבועל מהימן לאשה לא מהימן: **בתרי גופי.** בועל ואשה פלגינן דלגבי בועל אינו מאמינין כל העדות: **בחד גופא.** למפרע ולהבא באשה אחת:

ההוא

עין משפט נר מצוה

קכז א ב מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה ב ועי' במ"מ ובלח"מ סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קמ סעיף ו:

קכח ג מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה ה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנג סעיף ח:

קכט ד מיי' פי"ב מהל' עדות הלי' ב ועי' בהגהות וכ"מ סמג לאוין ריד טוש"ע חו"מ סי' לד סעיף כו:

רבינו גרשום

יש לי בנים. במדינת הים: נאמן ומותרת אשתו להנשא: יש לי אחים אינו נאמן. לאוסרה לעלמא: התם. משום הכי איכא למימר דנאמן דלא מוחזק לן בגויה דאית ליה אח: הכא. במתני' אני"ג דאתחזק באחי ואיכא למימר משום הכי אמר זה בני דלא בעי דנפלה איתתיה קמייהו ליבום אפי' הכי נאמן: מריה דאברהם. מתמיה: תלי תניא בדלא תניא. דהא דקא תני במתני' האומר זה בני נאמן ושנויה היא תלי במימרא דהא דקאמר בעל שאמר גרשתי כו'. כלומר דלא תיהוי זקוקה ליבום מימרא בעלמא היא ולא משנה. והיכי תלי מימרא במשנה משום דרב יוסף חולה היה ושכח תלמודו באונס היה מתמיה בעצמו היאך תלה רב יהודה רבו תניא בדלא תניא. אלא ודאי לעולם לא אמר לי כי הא מלתא דלא תלה משנה במימר'. אלא הכי אתמר אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל כו' הואיל ובידו לגרשה. בפנינו דאינה זקוקה ליבום להכי אמר מתני' זה בני נאמן דאמרינן הואיל ובידו לגרשה ולפטורה מה לו לשקר היכא דאמר זה בני ושעם של משנתנו משום הואיל הוא ולאו משום מימרא כשאמר בעל גירשתי דלא ידעי דקושטא קאמר. אי לאו משום דאמר' הואיל ובידו לגרשה לפנינו: והואיל ושעם משנתנו דבאומר זה בני [נאמן] משום האי טעמא הואיל ובידו לגרשה. בעל נמי שאמר גרשתי דנאמן מטעם דמשנתנו הואיל ובידו לגרשה: מנפח רב ששת. בפיה בידיה: אזל ליה הואיל דרב יוסף. דאמר הואיל ובידו לגרשה אינה עיקר השתא דרב יצחק ב"ר שמואל קתני דאינו נאמן: לא קשיא כאן למפרע כאן להבא. הכי פירושא אם דינתה אשתו ובתר הכי קאמר גרשתיה קודם שזינתה כדי לפוטרה ממיתה אין נאמן דאיכא למימר מחפה הוא עליה. אבל אם קודם שזינתה אמר גרשתי את אשתי נאמן. אבל הא מיבעיא לן דינתה למפרע ואחר כך אמר גירשתי וחזרה וזינתה אחר כך מהו להימוניה להבא. לזנות קמא אינו נאמן דאיכא למימר כדי לחפות עליה קאמר אבל מי מהימנינן ליה דאמרינן דבזנות שני כבר היתה פנויה הואיל ואמר קודם לכן גירשתי. ו) אבל בזנות ראשון דשוב אמר גירשתי אינו נאמן. או לא פלגינן דבורא הואיל ואין נאמן מזנות ראשון דלחפות קאמר כך אינו נאמן לפוטרה משני: הוא. הבעל עצמו: ואחר. עד עמו: מצטרפין להורגו. לאותו נואף דהבעל החוק הוא לגבי נואף ונאמן להעיד עליו עם עד שני: ואין מצטרפין להורגה. לאשתו דקרוב לאשתו אלמא פלגינן דבורא לגבי נואף נאמן ולגבי אשתו אינו נאמן: ומשני נואף ואשתו

ו) נראה דל"ל ודוקא על זנות ראשון דשוב אמר וכו'

מסורת הש"ס

ו) קדושין סד., ב) כתובות כ. שבת כב. [עיין עה:], ג) [לקמן קלה. ע"ש], ד) [סנהדרין מג.], ה) [גיטין סד.], ו) סנהדרין י., ז) ס"ל לאוקמה,

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה הבא בו' בלא עדים. תמוה לי הא בנרשתי דידעינן בודאי דטיהה מוחזקת בת"ל ואפ"ה נאמן ומינו דבידו לגרשה. וקלא יש לחלק דבגרשתי בכל רגע ורגע בידו לחלק המוקדה דת"ל ע"י גירושין אבל יש בנים הוא ענין אחר שאין בידו לף בידו לחלק המוקדה ע"י גירושין מ"מ מתה שמקבל ע"י יש לי בנים אינו נאמן. ודוחק דמ"מ לין דלענין מתמתי דגרשתי נאמן הא שני ודמתני' רק בלא שמוקדה לאסורא בעדים וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) גב' הכי אתמר אמר שמואל בל"ל ותיבות אמר רב יהודה נמחק: (ב) רשב"ם ד"ה ומאני התם וכו' לאו כל כמייניה דאהני דבוריה לאחוזוקה. נ"ב פי' דבוריה דהאין שאמר יש לי בנים: (ג) תוס' ד"ה ליורשו וכו' גוסס לא היה נאמן:

מוסף רש"י

יש לי בנים. ואין אשתו זקוקה ליבם (קדושין סד.). יש לי אחים. זקוקה ליבם, והיא היתה עד הנה בחזקת שפיגה זקוקה (שם). מדריה דאברהם. לשון תמיה הוא (שבת כב.) תמה על דברי רבי ואמר מנייה דאברהם מה זה היה לאמולא לומר כן, ועוד שהלא רב יוסף ושכח תלמודו ומוהה על דבריו הראשונים (כתובות ב.). מנפח רב ששת בידיה. כלומר רוח הוא זה שאמרת (סנהדרין מג.). בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן. דמה לו לשקר הרי בידו לגרשה (גיטין סד.). להורגו ולא להורגה. לפי שקרוב הוא אצלה, ואע"פ דמהימנינן ליה בהאי סהדותא לגבי חבריה לא מהימנינן ליה לגבי אשתו, והיינו פלגינן דיבורא, דהא חד דיבורא הוא ולגבי האי מהימן ולא מהימן לגבי האי (סנהדרין י.).

מוסף תוספות

א. [ד]היינו גזירה הכתוב דכתיב יכיר דכיון שהדבר ידוע שהוא בנו נאמן לומר כי זה הבכור. רמינו יונה, ועיין רשב"ם. ב. [ו]אפי' לישראל נמי לא הוה לן למישרי לפי מה שאנו סברורין דמיגו לחצי טענה לא אמרינן. המב"ן. ג. דהא לא איכפת ליה לבעל אם אינה נשאת לכהן והיה לו לגרשה כדי שלא תזקק ליבם וחנשא לישראל, וכשבאין לפנינו על כרחינו אנו מאמינין אותן שאינה זקוקה ליבם זה וכיון שהותרה התרה שאם אינה זקוקה ליבם מפני טענה זו שטען מותרת אף לכהן. שם. ד. דבעל כאשתו לענין עדות. תוס' סנהדרין י. ה. מיגו דמהימן להורגו מהימן להורגה. שם.

רבינו גרשום (המשך)

תרי גופי נינהו. ומשום הכי פלגינן דבורא אבל בחד מלתא כי האי מלתא דלעיל דזינתה וזינתה לא פלגינן ואינו נאמן להבא והואיל ואינו נאמן למפרע

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ההוא דהוה קא שכיב. והיו לו אחין ולא בנין דמוחזק ליבם: **אמרו ליה אחייה למאן.** זקוקה ליבום או מותרת לשוק: **חזיא לכהנא.** לאו דוקא אלא שמותרת לכל אדם ואינה זקוקה ליבם ומיהו לכהנא אסירא דהא ע"י (ד) מגו דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן מהימנינן (ה) כדמפרש ואזיל: **למאי ניחוש לה.** לאסרה לשוק: **הא"ר חייא בר אבא כו'.** והאי נמי הכי קאמר גרשתי את אשתי וחזיא לעלמא ומיהו לכהנא אסירא דהא לא פטרינן לה אלא בטענת גרשתי את אשתי וגרושה פסולה לכהן שהרי אינה נפטרת בטענת יש לי בנים דהא מוחזק לן בגויה דאין לו בנים ואיהו לא טעין יש לי בנים דיהמניה ע"י מגו דאמלי פטר לה בגנו הלכך הכי קאמר גרשתי את אשתי ואמאן הוא דאי בעי מגרש לה: **ואנן אשינויי כו'.** דלמא אמורא מיהו דפליגי אליבא דר' יוחנן ואיכא למאן דאמר אינו נאמן אפילו להכא דלא אמרינן מגו שהרי רגלים יש לדבר שלא גירשה דאם גירשה קלא הוה ליה למילתא כדאמרינן בהאשה שנתארמלה[ו]: **תוס' לה.** כאביי ותיאסר לשוק ומשום דאמר לעיל למאי ניחוש קאמר הכא דולאי איכא למיחש. ומהכא שמעינן דבעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן: **ההוא דהוה מוחזק לן.** בגויה דלית ליה אחי מוחזק בעלמא בלא עדים ויודעין היו בולאי דאין לו בנים ואי לא דמוחזק לן דלית ליה אחי היה לנו לאסרה לשוק מספק כיון דולאי אין לו בנים: **ועוד האמר בשעת מיפס כו'.** ואע"פ שאין לו בנים כיון דאמר אין לי אחים נאמן להתירה ואע"ג דמוחזק לן באחי נאמן להתירה מגו דאי בעי פטר לה בגיטא ומה לו לשקר כדאמרי' נמי לעיל דאף על גב דמוחזק לן באחי ואמר זה בני נאמן להתירה משום מגו דאחי מגו ומרע ליה לחזקה: **אמר ליה אביי הא אמרי.** בני העיר הזאת דאיכא עדים ומכירין אנו לחוש לדבריהם ולהמתין עד שנשמע מה בפי עדים: **ומאי השתא מיפס הא ליפנו.** ואין לנו אלא מה שעינינו רואות: **נאו היינו.** דמקשינן בכתובות בפ' האשה שנתארמלה [כג.] גבי בנתיה דמר שמואל דאשתביין ואסקינהו לארעא דישראל ואמרו נשביתי וטיהורה אני ושרינהו רבי חנינא להנשא לכהנים ואמרי' והאיכא עדים במדינת הים שנטמאו ואמר ר' חנינא עדים בלד אסמן רוח לפונית ואסור באמיה ומפרש התם דעדי טומאה אמר: **אם הקילו בשבויה.** דהרבה הקילו בה חכמים במסכת כתובות דאפי' אשה ועד אחד נאמנין לומר טהורה וטעמא דבשביל שנתייחדה בין השבאין אין לנו לאסרה שהרי סתם אשה משמרת עצמה מזנות ואוקמה אחזקתה ואיסור קל הוא אם יישאת לכהן: **נקל באשה אינו.** בתמיה (ו) דאיסור חנק והרי היא בחזקת איסור עד עתה ואל תתירנה מספק כיון דאמרי' אינשי דאיכא עדים במדינת הים שזקוקה ליבום: **דמנוולא נפשה לגבי שבאי** לא גרסינן ופירוש היה בספרים: **תוס' לה.** כאביי ולא תנשא בלא חליצה: **דקאמרי אחינו הוא.** ומשום הכי קתני גבי נפלו לו נכסים ממקום אחר דכולן יורשין אותו: **ופו לא.** הלא עם כל אחיו יש לו ליטול: **דקאמרי אין אנו יודעין.** הלכך לא שקיל מייניה מידי דאמרי ליה אייתי ראיה וכשמת הן יורשין אותו מכח אחיהן האי שמודה להן שאותו הספק אחיהן היה: **זאת אומרת כו'.** ופלוגתא היא בכמה מקומות בגמ' (נ"ק דף קיח.) דרב הונא ורב יהודה אמרי חייב ור"נ ור' יוחנן אמרי פטור וקיימא לן דפטור דהלכתא כרבי יוחנן מחבירו[יא] וכרב נחמן בדיני[יב] אלא שישבע שבועת היסת שאינו יודע. ומתניתין נמי האח האחד טוען בשביל אחיו הספק ממון יש לאחי בידכם והן אומרים אין אנו יודעין ואמרי' פטורין לאוקי ממונא בחזקת מריה: לעולם **דאיתמר** (לעיל דף נב.) המוכר שור לחבירו ונמלא נגחן דלחלינן בתר חזקה אפילו כנגד רובא ואין להאריך כאן: כל

חזיא לכהנא רבה. יש מוחקים רבה משום דלכל הפחות אלמנה היא ולא חזיא לכהן גדול ואומר ר"י דשפיר גרס רבה דהא אף לכהן הדיוט אסירא דהא מטעם שאמר גרשתיה היה מתיר[א] ולא שהיה אומר שהיו לו בנים דא"כ היה נאמן כדתנן במתניתין דזה בני נאמן ומאי הוי מייתי עלה מילתא דר' יוחנן אלא הכי פירושו דחזיא לכהנא רבה כלומר אינה זקוקה ליבום שגרשתיה דמותרת לכל העולם ואפי' לכהן גדול מטעם זיקת יבמין וה"ר מנחם גרס חזיא לכהונה כלומר אינה זקוקה ליבם ומוחזק לכהונה בי נשא לאכול בתרומה[ב]: ה"ג **הא אמרי דאיכא** סהדי במדינת הים דידעי דאית ליה אחי. וה"פ הא יצא קול הכא שאומרים דאיכא עדים במדינת הים[ג] וא"ג והא איכא עדים במדינת הים דאי ולאי דאיכא עדים במדינת הים א"כ מאי קאמר השתא מיהא הא ליתנהו ואי בעי למימר שיש לנו לחוש שמא יש עדים הא ולאי ליכא[ד] למיחש דהא תנן יש לי בנים נאמן וה"ה אין לי אחים נאמן דמגו דאי בעי פטר לה בגיטא וכן בפרק שני דכתובות (דף כג. ושם) בגמרא דמר שמואל דאישתביין ופריך הא אמרי איכא עדים במדינת הים אבל אי ליכא קול אין לנו לחוש מאלינו שמא יש עדים הא תנן התם נשביתי וטיהורה אני נאמנת:

אביי אמר לעולם חייב. (ו) וקשה דרב יהודה אדרב יהודה דבריש שור שנגח את הפרה (נ"ק דף מו. ושם) אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי קומקוסא אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המע"ה ומפרש התם דזה כלל גדול אפי' ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלמא לרב יהודה ברי ושמא לאו ברי עדיף וי"ל דוקא גבי מלוה אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי חשוב דאם לא הלוהו לא היה מעיז פניו לומר מנה לי בידך שהרי הלוה יודע שלא הלוה ממנו כלום[ה] ושמא של לוה גרוע שהיה לו לידע אם הלוה לו לא הלוה[ו] ולכך חייב אבל גבי שור שנגח את הפרה אלא חשיב ברי של ניזק משום דיודע שהמזיק אינו יודע מתי ילדה קודם נגיחה או לאחר נגיחה לכך טוען ברי שיודע שלא יכחישנו המזיק ושמא של מזיק אינו גרוע כי אין לו לידע כי לא היה אם[ז] אבל קשה הא דאמר בפ"ק דכתובות (דף יג. ושם) אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרב יהודה אמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דשמואל היא דפסיק התם כרבן גמליאל דנאמנת כשאמרה משארסתני נאנסתי ונסתתפה שדהו והשתא הא אפילו רב יהודה מודה לשם דאינה נאמנת לפי שהבעל אינו יודע מתי נאנסה לא חשיב ברי שלה כי ההיא דניזק ומזיק[ח] (ומיהו י"ל[ט] דהוה מצי למימר וליטעמיך) וכן בריש הבית והעלייה (ב"מ דף קטו. ושם) גבי אם היה מכיר מלקת אבניו נוטלן ומוקי לה דקאמר איני יודע וקאמר ליעמא מיהוי תיובתא דר"נ ור' יוחנן דאמרי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור והשתא הא לרב יהודה נמי הוי תיובתא דמודה התם דפטור דהוי ברי גרוע משום דאידך אינו יודע אם היו שלו לפי שהרבה אבנים דומות זו לזו וי"ל דאביי דהכא לא משוי חילוק בין ברי חשוב דמלוה לברי גרוע דהא קאמר הכא לעולם חייב ושאני הכא דכי מנה לאחר בידך דמי משמע דאם הוא עצמו היה אומר אחיך אני והוא אומר איני יודע יטול בחלקו אע"ג דהוי ברי גרוע דהם אינן יודעים אם יש להם אח במדינת הים או לאו[ח] והשתא אתי שפיר דהתם דכתובות אביי אמר לה והתם דהבית והעלייה (שם) נמי דקאמר ליעמא תהוי תיובתא דר"נ משום דלאביי לא הוי תיובתא דרב יהודה וזה כלל גדול בדין דריש פרק הפרה לא מוקי אביי לאינהו אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלא מוקי להכי דאמר התם א"נ לכי הא דליתנהו הני עדים לקמן

ההוא דהוה קא שכיב אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבה אמר (ה) רבא מאי ניחוש לה הא אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א"ל אביי והא (ו) כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן א"ל ולאו מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן להבא (ז) ואשנויי ניקום ולסמוך א"ל רבא לרב נתן בר אמי (ח) חוש לה ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה חדא דמוחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי (ט) הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי השתא מיהת הא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא (י) דאמר רבי חנינא עדים בצד אסתן ותאסר אמר ליה אביי אם הקלנו בשבויה (כ) (משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי) נקל באשת איש א"ל רבא לרב נתן בר אמי (יא) חוש לה: זה אחי אינו נאמן: (יב) ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו (יג) הא אמרי ליה לאו אחונא הוא לא צריכא (יד) דקא אמרי אין אנו יודעין אמר (טו) רבא זאת אומרת (יו) מנה לי בידך (יח) והלה אומר איני יודע פטור אביי אמר לעולם

דאסהדי דאית ליה אחי והוא אומר אין לו אחין וגם מוחזק לן דלית אחי נאמן; נקל באשת איש. לפוטרה בלא חליצה ויבום: חוש לה. להיתר ואיכא דאמרי חוש לה לאיסור: ותו לא. הא בכל הנכסים ראוי ליטול כאחד מהן: ירישו אחיו עמו. הואיל דקאמרי דלא הוי אחיהון ואמאי יירשו: לא צריכא דקאמרי אין אנו יודעין אם אחינו הוא אם לאו. ומשום הכי יתרי בנכסים שנפלו לו לאחר מיכן ומצו למימר להאי אנת מיהא מודה דאחינו הוא משום הכי נירות כותך. והאי דלא יהיבנא ליה מחלקן משום דאנן לא ידעין דאחינו הוא: זאת אומרת. דיטול עמו בחלקו דהאי דאמרי אין אנו יודעין. הכי נמי בעלמא כשאמר אחד להבירו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור אפי' משבועה:

מסורת הש"ס

(א) [נעיל קלד:]. (ב) [ינמות נא:]. (ג) כתובות כב. קדושין יב.; (ד) רש"ל מ"ז,] (ה) [נפמ"ש תוס' ניטין כו. ד"ה התם וכו' ע"ל רבה], (ו) [נ"ק קיח. ב"מ נז: קנח: כתובות נב:]. (ז) [כתובות כב.], (ח) [עירובין מו: ביצה ד.], (ט) [כתובות יג.], (י) גליון,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה מאי ניחוש: (ב) שם אם הקלנו בשבויה נקל כל"ל ותיבו' משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי ממתק: (ג) שם ואיבר מאי קאמרינ' אי דקאמרי אחונא הוא: (ד) רשב"ם ד"ה חזיא וכו' על ידי שאמר כל"ל ותיבות מגו דבעל ממתק: (ה) בא"ד מהימנינן ליה כדמפרש: (ו) ד"ה נקל באשת איש וכו' איסור מנק. נ"ב אע"ג דעכשיו אינם ח"ל ולוכח מנק כי אם לאו דלא דלא תהיה אשת המת החולה מ"מ מאחר דקודם שמת בעולה היתה בחזקת ח"ל עדיין בחזקת אותו איסור עומדת וחזו איסור מנק לא מנק ממש רק איסור מנק שהיה בה לא נתפנק ממנה עד שנפטרה מזיקת יבמה: (ז) תוס' ד"ה אביי וכו' מייב ראי"ת וקשה דרב יהודה: (ח) בא"ד ומיהו י"ל התם דהוה מלי:

מוסף תוספות

א. [ו]הכי חזיא אפי' לכהן הדיוט. ריטב"ש. ב. ואילו היתה זקוקה ליבם היבם פוסלה וכמו שנינו (יבמות סז:) העובר והיבם פוסלין ואין מאכילין. רשב"ש. ג. וכתב הרמב"ן [דהאי] קול הוחזק כאן בב"ד דבמדינת הים איכא עדים. אמנם רבינו יונה כתב וא"ג דקיי"ל וכו', התם היינו טעמא דלא מיתסר אם יצא קול שיש עדים במדינת הים שהיא מקודשת עד שיגיעו לדבר הברור, משום דמוקמי לה בחזקת פנויה דאשה זו בחזקת פנויה עומדת ואין מוציאין מחזקה בקול בעלמא, אבל הכא הרי זה הקול יוצא להכחיש עיקר החזקה הראשונה, דהא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי, וכיון דאפשר לברר הדבר חיישינן ונמתין עד שיתברר הדבר. ד. דא"כ אין לדבר סוף דלעולם איכא למיחש. תוס' קידושין יב: ה. [ו]ידע שיכחישנו אם הוא משקר. תוס' ב"ק מו. ו. הלכך מדטעין שמא מוכחא מלתא דברי דהאי אמת הוא. שם. ז. [ד]אטו בכי הא גוונא דלא הו"ל למידע י"ל ברי ושמא ברי עדיף א"כ האומר לחבירו שורך הזיק את שורי והוא אומר איני יודע נימא ברי עדיף ויתחייב לו, אין לדבר סוף. תוס' י"ל. ח. [ומיהו] י"ל כיון דהאי אח מסהיד עליה שהוא בעל דינו כמותם אע"ג דאינהו לא הוה להו למידע אמרינן בהו ברי ושמא ברי עדיף למאן דמחייב ואילו היה טוען הואי אח דברי לי דאנא אחוכון הוו מחייבי אבל בודאי אי לא הוה האי אח דאדרי ליה לא הוו מחייבי אע"ג דאיהו טעין ברי ואינהו טענו שמא. תוס' רי"ד.

עין משפט נר מצוה

קל א מיי' פי"ב מהלכות גירושין הל' ב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנז סעיף ג:

קלא ב ג מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה ג סמג עשין נח טוש"ע אה"ע סי' קמו סעיף ח:

קלב ד מיי' פ"ד מהל' נחלות הל' ח ופי' במ"מ סמג עשין לו טור ש"ע חו"מ סי' רפ ס"ד:

קלג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

קלד ו מיי' פ"א מהל' טוען הל' ח ועיין במ"מ סמג עשין לה טור ש"ע חו"מ סי' עה ס"ע:

גליון הש"ם

גבראא חוש לה. עיין נ"י פי"ב דיבמות דף לח ע"ב וע"ש. ונראה דהמכוון בדברי ר' מיוחס. אי דפיסקא הש"ס מנא דידעינ' דהוה אינו נאמן אף בדיבור נאמנין כדאמרי' הכא חוש לה. אי דהתליה בעלמותה אלא עדים לאו כלום היא כמו במקדש אלא עדים ובמיעב"ל יבמות מפוקם הכי: **רשב"ם** ד"ה נקל בו' **דאיכא איסור** (חזק) [חנק]. ק"ל הא יצאת מאיסור פ"א ונק היא יבמה לשוק דהוה רק לאו וכזה ק"ל על תוס' יומא דף נה ע"ב ד"ה והתנן:

מוסף רש"י

בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן. דאם איתא דגרשה קלא איתי לה למלמא הלכך לא אמרינן מה לי לשקר, דכמה לי לשקר במקום עדים דמי (לעיל קלד:). **עדים בצד אסתן.** בלד לפון, מלפון וכב יאתה (אויב לו) מתרגם מלאסתנא (כתובות כב.) רוח לפונית, ואינן באים ומעידים, **ותאסר**, כתניה (קדושין יב:). **והלה אומר איני יודע פטור.** מלגלגה, ומכל מקום משבועה ליה שבועת היסת שכן הוא כדבריו שאינו יודע שהוא חייב לו (כתובות יב: ב"ק קיח.). **אלא עדיף אמא** מבני, דהא מי נמי הוי טעין ליה אין לך בידי כלום הוי משבעינן ליה שבועת היסת (ב"ק שם).

רבינו גרשום

ואמרי ליה איתתא למאן. כלומר דלא הוה ידעי אי הוה [לו] בן כדי שלא תהיה אשתו זקוקה ליבום אי לאו: אמר להו חזיא לכהנא רבא. לאו משום דוקא קאמר לכהנא רבא משום דאיהו דאסור באלמנה אלא לכל כהנא הדיוטות דאינה זקוקה ליבום דאית ליה בני: חוש לה. להתירה דנאמן דנסמוך אשנויי. ואיכא דאמרי חוש לה דאינו נאמן: לאו היינו דר' חנינא דאמר. במסכת כתובות האשה שאמרה נשבתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר שאין עדות אחרת אלא היא. ואמרי' והלא שמא יש לך עדים במדינת הים שנשבית ולא תהא נאמנת שאומרת טהורה אני. אמר להו ר' חנינא עדים בצד אסתן. עדיה בצד דרום לסוף העולם דליתנהו קמן ואנן אסרין לה. הכא נמי דאיהאיל דליתנהו הני עדים לקמן

ההוא דהוה קא שכיב אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבה אמר (ה) רבא מאי ניחוש לה הא אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א"ל אביי והא (ו) כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן א"ל ולאו מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן להבא (ז) ואשנויי ניקום ולסמוך א"ל רבא לרב נתן בר אמי (ח) חוש לה ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה חדא דמוחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי (ט) הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי השתא מיהת הא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא (י) דאמר רבי חנינא עדים בצד אסתן ותאסר אמר ליה אביי אם הקלנו בשבויה (כ) (משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי) נקל באשת איש א"ל רבא לרב נתן בר אמי (יא) חוש לה: זה אחי אינו נאמן: (יב) ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו (יג) הא אמרי ליה לאו אחונא הוא לא צריכא (יד) דקא אמרי אין אנו יודעין אמר (טו) רבא זאת אומרת (יו) מנה לי בידך (יח) והלה אומר איני יודע פטור אביי אמר לעולם

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קלה: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

קלה א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ מלוה הל׳ ח סמג עשין לו טוש״ע חו״מ סי׳ רפ סעיף ג וש״ס:
קלו ג ד מיי׳ פ״ט מהל׳ זכיה הלכה כד כה טוש״ע חו״מ סי׳ רנ סעיף כה:
קלז ה מיי׳ שם פי״ב הלכה יד סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רמ סעיף ו:
קלח ו מיי׳ שם פ״ח הלכה יב סמג שם טוש״ע חו״מ סי׳ רנ סעיף יח:
קלט ז מיי׳ שם פ״ט הלכה טו סמג שם טוש״ע שם סעיף יג:
קמ ח מיי׳ שם פ״ח הל׳ יג סמג עשין פב טוש״ע שם סעיף יח:
קמא ט י טוש״ע שם סעיף כג:

רבינו גרשום

אין. חייב לשלם ושאני הכי אמאי לא יהבי ליה בחלקו דדמי האי כמי שאמר לחבירו מנה לפלוני בידן ואותו אחר פלוני עצמו אין יודע אם מחויב לו אם לאו ואמר הלה איני יודע שאני חייב לו פטור מכל וכל דאף הכי כמו זה אומר על זה אחיכם הוא זה עצמו אינו יודע אם אחיהם הוא והללו אומרים אין אנו יודעין פטורין מליתן לו כלום: בשבח שהשביחו נכסים הללו. שנטל המחלקו של אם והשביחו מאליהן ומת מהו מי אמרינן דכי היכי דנפלי לו נכסים ממקום אחר דמי וירשו אחיו עמו בשוה או דלמא דהאיל דהנהו נכסים הן שנטל המחלק האח שהיה מודה ליה ולא יירשו הני אחריני אלא יחזרו נכסים למקומן ליד זה בלבד שחלק לו: המגיע לכתפים. כגון תבואה לקצור ועגבים לבצור: **פיס׳** ונמצאת דייתיקי קשורה על ירכו. להכי קאמ׳ קשורה שאילו נמצאת על המטה בלבד שמא איכא למימר שמא אחר זרקה על המטה. ונמצא כתוב באותו דייתיקי מתנה מכל נכסיו לאחד מן היורשים הרי זה אינה כלום ואיכא למימר האיל ולא נתנה מחיים חזר בו: דיכה בו לאחר בין היורשין כו׳: דייתיקי. שטר צואת שכיב מרע: מתנה של בריא כל שכתוב בה מהיום כו׳. הא לאו הכי לא קנה והא כל מתנה איבעי למיתן ליה מעכשיו הרשות בידו: כל שכתוב בו מהיום. יתחיל מתנה זו שיהא ברשותך ומגמר לא תגמר אלא לאחר מיתה: באכסדרה דבי רב. בבית המדרש: ומת. קודם שהספיקו לכתוב: ר׳ שיזבי אמר ר׳ אלעזר אמרה. להא מלתא ואמר להו ר׳ יוחנן ההדרו בה דהכי עיקר דלא גמר להקנות אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: היינו דאצטריך ר׳ יוחנן לאסהודי עליה. לומר ההדרו בה כדי לקיים דברי ר׳ אלעזר תלמידו: אלא אי אמרת כו׳ דעד ת״ש דר׳ אלעזר אמרה כו׳: שלח ר׳ אלעזר לגולה כו׳ משום רבינו. רב. אלמא דר׳ אלעזר אמרה: ור׳ יוחנן אמר אותו שכיב מרע כדמפרש רב דימי: כי אתא רב דימי אמר תרתי דייתיקי מבטלת דייתיקי. שאם כתב לאחד שטר מתנה מכל נכסיו וחזר ונטלן מזה וכתבן לאחר זו מתנה שכתב לשני מבטלת מתנה של ראשון ושני קנה ראשון לא קנה: רואין. והיינו דקאמר תבדק: אם במיפה את כחו. כדאמר לקמן דאמר להו תנו אף כתבו וחתמו דהיינו יפוי כח דאמר תנו אף כתבו דבנתינה לחדר סגי וכתיבה לא הוי אלא יפוי כח ולא משמע דבכתיבה דבלאו הכי באמירה בעלמא קונה שכיב מרע: הוא מפרק לה. אם אמר שכיב מרע במיפה את כחו כותבין ונותנין:

כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה. פירש בקונטרס דהוי כמתנת בריא שאין יכול לחזור בה [א] וקשה דתנן בפרק קמא דב״מ (דף יח.) מצא דייתיקי מתנות ושוברים הרי זה לא יחזיר שאני אומר כו׳ ודייק בגמרא הא אמר תנו נותנין ומוקי לה בשכיב מרע דליכא למיחש שמא נתנו לאחר דאפי׳ נתנו לאחר מצי הדר ביה והשתא אי הוי קתני מתנה דהיינו מהיום ולאחר מיתה דהוי כמתנת שכיב מרע דלא קני עד לאחר מיתה ואי אינו יכול לחזור בו אמאי אם אמר תנו נותנין ומפרש דבינו תם מהיום ולאחר מיתה היינו מהיום אם לא לחזור בי עד לאחר מיתה [ב] ומיירי כגון שפירש בפירוש מהיום אם לא יחזור עד לאחר מיתה דמסתמא לא אמר מהיום ולאחר מיתה הוי מהיום קני גופו ולאחר מיתה קני פירות כדמשמע במתני׳ בסמוך [ג] ואע״ג דנקט הכא כלישנא דלקמן מכל מקום לא מייירי בחד גוונא וה״נ אשכחנא בפרק כל הנכסים (גיטין דף פו: ופס ד״ה לכשאכניסנה) אמר לגבלר כתוב [ד] לאשתי לכשאכניסנה אגרשנה אינו נתן משום שמא יאמרו גיטה קודם לנשואין וביבמות פ׳ ר״ג (דף נג. ופס ד״ה לכשאכניסנה) כתוב נתן לארוסתי לכשאכניסנה אגרשנה הרי זה נתן ול״ל דנגיטין מייירי שכתב זמן שעומד בו [ד] וביבמות מייירי שכתב זמן שלאחר נשואין אע״פ שהלשון שוה מיהו התם י״ל דאינו נתן לכתחלה כלומר מדרבנן אבל מדאורייתא הוי נתן [ה]: מקנייה

לעולם אימא לך חייב ושאני הכא דכמנה לאחר בידך דמי: [ו] מת יחזרו נכסים למקומן: [ז] בעי רבא שבח ששבחו נכסים מאליהם מהו [א] בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון [ח] דיקלא ואלים ארעא ואסקא שרטון מאי [ב] תיקו: **מתני׳** [ג] מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על ירכו הרי זו אינה כלום [ד] זיכה בה לאחר בין מן היורשין בין שאינן מן היורשין דבריו קיימין: **גמ׳** תנו רבנן איזה היא דייתיקי [ג] כל שכתוב בה דא תהא למיקם ולהיות ואיזה היא מתנה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה אלא מהיום ולאחר מיתה הוא דהויא מתנה מעכשיו לא הויא מתנה אמר אביי הכי קאמר [ה] איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה יתיב רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב ויתיב וקאמר משמיה דר׳ יוחנן [ו] שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת [ז] אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה [ח] דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעים ששלח רבי אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ור׳ יוחנן אמר תיבדק מאי תיבדק כי אתא רב דימי אמר [ז] דייתיקי מבטלת דייתיקי שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת [ח] רואין אם כמיפה את כחו כותבין ואם לאו אין כותבין מתיב ר׳ אבא בר ממל [ט] בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין הא שכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה `במיפה את כחו היכי דמי מיפה את כחו כדאמר

מתנה לאחר מיתה שהרי אין כח לאדם ליתן מקודם לכן דבר שלא יוכל להקנות בשותו הזמן שהוא רואה שתתקיים המתנה ואחר מיתה היאך יכול אדם ליתן אחרי שמת ונקבר: ומתמהינן טעמא דהויא מתנה משום דכתב לאחר מיתה מהיום אבל אם כתב מהיום גרידא לא הויא מתנתו מתנה והלא קל וחומר הוא דהוי מתנה גמורה מעכשיו שהרי נתן לו גוף ופירות מהיום: **דלא קני.** פירות אלא לאחר מיתה דומיא דמתנת שכיב מרע שאינו קונה אלא לאחר מיתה ומיהו בהכי עדיפא משכיב מרע דמתנת שכיב מרע יכול לחזור בו ואינן לאחר כלקמן דייתיקי מבטלת דייתיקי אבל מתנת בריא דמהיום ולאחר מיתה אינו יכול לחזור בו ואינן לאחר מיתה פירות: **כיבו ותנו מנה.** מנכסי לפלוני ומת השכיב מרע קודם שכתבו ונתנו לו את השטר למקבל מתנה שוב אין כותבין ונותנין לו את המנה: **אמא לא גמר כו׳.** והאי דנקט כתבו ותנו ולא דוקא דהוא הדין אם אמר תנו וכתבו כדמוכח לקמן דלא חשיב ליה מיפה את כחו לקנות בלא שטר עד דאמר להו תנו אף כתבו כדלקמן [קנ.]: **אזדהרו בה.** שכן הלכה: **אצטריך ר׳ יוחנן לאסהודי עליה דרבי אלעזר.** תלמידו שאומינו בו: **אצטריך רבי אלעזר.** בתמיה והלא דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין: **משום רבינו.** רב: **ורבי יוחנן אומר שכיבדן.** לאו לאפלוגי עליה דרבי אלעזר אתא דהא אסהיד רבי יוחנן עליה דרבי אלעזר כדאמרינן לעיל אלא לפרושי אתא שצריך לבדוק היאך זוה המי שכיב מרע לכתוב שטר זה משום דזמנין דכותבין ונותנין אף לאחר מיתה כגון במיפה שכיב מרע כחו של מקבל מתנה כדמפרש ואזיל דאמר תנו אף כתבו וכו׳: **כי אתא רב דימי אמר.** שני דברים והשניה מפרשת להך בדיקה: **דייתיקי מבטלת דייתיקי.** שכיב מרע שכתב נכסיו לאחד וחזר וכתב לאחר שני קנה לראשון לא קנה שהרי שכיב מרע יכול לחזור במתנתו כדאמרינן בפרק מי שמת [קנב:] וכיון שכתב לשני חזר בו מן הראשון ודוקא בכתיבה בלא זיכוי כדאמרינן לקמן בפרקין דמי שמת [שם] פשיטא כתב לזה וכתב לזה אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה רב אמר ראשון קנה כו׳ אבל גבי מתנת בריא שאינו יכול לחזור בו ראשון קנה ולא שני: **אם כמיפה את כחו כו׳.** אם כדי ליפות כחו של מקבל מתנה לזה השכיב מרע לכתוב לו את השטר להיות לו לעדות על מתנה זו ולא לעכב המתנה נתכוין דלא יקנה אלא בשטר כותבין ונותנין אפי׳ לאחר מיתה ולקמן מפרש היכי דמי והיינו מיבדק דלעיל: **הא שכיב מרע כותבין ונותנין.** דכי היכי דאמרינן [לקמן קמ:] גבי צוואת שכיב מרע דדבריו ככתובין וכמסורין דמו משום דלא מתרף דעתו עליו ה״נ אמרינן גבי שטר שלו דיש שטר אפילו לאחר מיתה דכנכתב מחיים דמי: **והוא מפרק לה.** להך בדיקא במיפה את כחו ומיהו בריא אע״ג שמיפה את כחו כעניין זיכוי שכיב מרע דקאמר תנו אף כתבו אפילו הכי אין כותבין ונותנין לאחר מיתה דבבריא אמרינן משום דדבריו אינן ככתובין הולרן לזכות לו בשטר ולא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: כדאמר

מסורת הש״ס

(א) [עי׳ תוס׳ לעיל מב: ד״ה שבח], ב) [לעיל קכד., ג) ב״מ יט., ד) לקמן קנב. גיטין נ:, ה) [לעיל פה.], ו) [גיטין נ: לקמן קנב.], ז) לקמן קנב.].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ לאחר בידך דמי נגלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו בעי רבא שבח: (ב) רשב״ם ד״ה הרי זו אינה וכו׳ הני מילי צוואת פיו כדי שלא תטרף: (ג) ד״ה לאחר מחיים וכו׳ לאחר הס״ל ואמ״כ מ״ש לאחר גרמי׳: (ד) תד״ה כל וכו׳ כתוב גט לאשתי וכו׳ וביבמות אמרי׳ האומר כתוב גט לאלמנתי:

מוסף רש״י

דיקלא. קטן הגיע לזן אמיתן, ואלים. שנתעבה אחרי כן, וכן הגיע לזן ארעא ואסקא אחרי כן שרטון. חצל ומניפתה בכך (לעיל קכד.). **דא תהא למיקם ולהיות.** שטר זה יהיה לקום ולהיות בכל הכתוב בו, דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי (ב״מ יט.). אין כותבין ונותנין. לאחר שמת (לקמן קנב.). **שמא לא גמר להקנותו.** לו על פי צוואתו בתקנה דתקון רבנן לשכיב מרע, אלא בשטר. לכי מטא שעתא לידיה ליקניגיטו בשטרא, ואין שטר מקנה לאחר מיתה. דהא דקאמר ליה דבשלא דעתן (גיטין פ:) דלענין שטר לא אמור רבנן דבדי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אלא לענין מתנת ממון, דאי אמר תנו ונתנין אף לאחר מיתה (לקמן קנב.). דייתיקי. של שני מבטלו דייתיקי של ראשון, דשכיב מרע יכול לחזור בו, הלכך אתרוון קנה, שהרי חזר בו מראשון. דייתיקי לשון מתנת שכיב מרע, דאמרינן דא תהא למיקם ולמיהוי, דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורין דמו (לקמן קנב.).

מוסף תוספות

א. וקשיא א״כ היינו מתנת בריא לגמרי, ואיכא למימר כיון דלא אכיל לפירא מחיים דמיא קצת למתנת שכיב מרע. רמב״ן, ב. והשתא דמיא למתנת שכיב מרע לגמרי, דמצי הדר ביה, ומיהו כי זכי בה לגמרי לאחר מיתה, מהיום קני לה. כ״ן. ובתוס׳ רי״ד מפרש דברי ר״ת בזה״ל: שמהיום תתחיל לקנות ולא תגמור המתנה אלא לאחר מיתה. ג. [ד]תנן האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והרי כשמוכרן לאחר חוזר בו ממתנה ואפ״ה תני ביה אינו יכול למכור אלמא לא מצי הדר ביה. תוס׳ רי״ד. ד. שכתב זמן דקודם נישואין. תוס׳ יבמות נב: ה. הואיל ובידו לגרשה משנכתב וכו׳. רש״י יבמות נב.

רבינו גרשום (המשך)

לחדר יקנה כתובין: ואם לאו. דלא אמר הכי אין כותבין משום דלא גמר להקנות אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין. דבריא בעי קנין ושטר ואין שטר לאחר מיתה: הא שכיב מרע. שאמר הכי כותבין ונותנין משום נעולס חייב. דבכרי ושמא כרי עדיף ושאני הכא דהספק עצמו אינו יודע ואינו יכול לנוען טענת ודאי וספק וספק הוא והלכך אוקי ממונא בחזקת מריה אבל האם טוען בשביל הספק מנה לאחי בידכם הלכך אמרי ליה לאו בעל דבריס דידן אם: **בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך.** שנתן זה לספק קרקע ריקנית וטרם בה זה הספק לחרוש ולזרוע והרי היא עתה כשחוזרת לו לנוען מלאה פירות לא תיבעי לך דהא ודאי כולהו חולקים בהאי שבח דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי דהא לא קרינא ביה יחזרו נכסים למקומן שהרי לא נתן לו פירות אלא קרקע ריקנית: **ואלים.** דלא נשתנה שמו מכבתחלה: **ואסקא שרטון.** מעצמה שלא זיבלה הספק ולא טרח בכך: **מתני׳ דייתיקי.** שטר צוואת שכיב מרע כדדרשים ליה בגמרא דא תהא למיקם ולהיות: **על ירכו.** רבותא נקט דליכא למימר אחר כתב ונתנה לשם כדי לזכות בנכסי המת: **הרי זו אינה כלום.** שאפי׳ אם החזיק אחר מיתה באותו השטר קני דאע״ג דצוואת שכיב מרע קונה לאחר מיתה הני מילי (ג) כדי שלא תטרף דעתו עליו אבל כח השטר לא עדיף כלשונו שהרי לא גמר להקנותו אלא בקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה: **זיכה בה.** השכיב מרע: **לאחר.** מחיים אע״פ שלא נכתב לשם אותו האיש אלא כך אמר לו נכסיס הכתובים בשטר זה אני מקנה לך בקבלת השטר שתקבל ממני הרי זה קנה דלא גרע מצוואת פיו ורבותא קתני (ג). לאחר גרסינן בסדר המשנה: **דבריו קיימין.** אע״ג דאין רואי ליורשו קני לאחר מיתה אלא קנין דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו: **גמ׳ איזו היא דייתיקי.** איזו היא מתנת שכיב מרע שנובה לאחר מיתה אע״ג דלא כתב בה מהיום: **דא תהא למיקם ולמיהוי.** אחר שיתתי והיינו לשון דייתיקי: **ואיזו היא מתנת בריא שאקנה כל שכתוב בה מהיום כו׳.** דמשמע הכי גופה קנוי לך מהיום ופירי לאחר מיתה. אבל אי לא הוה כתב בה מהיום אינו קונה דאין

(ב) גמ׳ לאחר בידך דמי נגלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו בעי רבא שבח: (ג) רשב״ם ד״ה הרי זו אינה וכו׳ הני מילי צוואת פיו כדי שלא תטרף: (ד) תד״ה לאחר מחיים וכו׳ לאחר הס״ל ואמ״כ מ״ש לאחר גרמי׳: (ה) תד״ה כל וכו׳ כתוב גט לאשתי וכו׳ וביבמות אמרי׳ האומר כתוב גט לאלמנתי:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דלאמר רב חסדא כו'. לקמן בפרק מי שמת דאמר רב יהודה אמר שמואל שכ"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד מחזר [לקמן קנב.] ומשמע הא אם מת מקבל מתנה קנה ואע"פ שכתוב קנין בהך מתנה שכיב מרע לא אמרי' שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומקשינן מינה התם לשמואל דאמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין לא ידענא מאי אידון בה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר של שכיב מרע אינו קונה עד לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומשני התם במיפה את כחו ההוא דרב יהודה אמר שמואל ואין הקנין מגרע כח השטר של שכיב מרע שלא הקנה לו אלא ליפות את כחו ואמרינן היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר אינו אלא תוספת בעלמא ליפות את כחו: **הלכה כותבין ונותנין.** לאחר מיתה במיפה את כחו כרבי יוחנן דאמר תבדק והכי מוקמינן ליה בהדיא להא דשמואל במיפה את כחו לקמן במי שמת [קנב.]: **מתני' הכותב נכסיו לבניו.** בריא שרוצה ליתן אשה ואינו רוצה לשעבד נכסיו לאשתו פן יפסידו בניה שיש לו מאשתו ראשונה ורוצה לכתוב להם נכסיו לאחר מותו אלא שיאכל פירות בחייו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דמשמע מהיום יהא קנוי לך הגוף לבדו ולאחר מיתה תהא נגמרת המתנה שתאכל גם הפירות לאחר מיתתי אבל אלא מהיום לא נתן להם כלום דאין מתנה לאחר מיתה דבהיא שעתא אין לו חלק בהן שיוכל להקנותן: **ר' יוסי אומר אינו צריך.** לכתוב מהיום וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' גט ואינו גט.** דשמא כך אמר מעכשיו יהא גט אם אמות או דלמא מהדר קא הדר ביה ואין גט לאחר מיתה הלכך הויא ספק מגושא ואם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר צריכה גט משניהם: **חוששת.** דלמא לא הוי גט: **ואינה מפייסת.** דלמא הוי גט ונמצא לוקח גרושת אחיו וחייב כרת. והכא נמי הוה לן למימר דמתנת ספק היא ולא קנו. ומשני התם גבי גט לא שייכי בה שתי מתנות כי הכא דנימא מקלת הגט מהיום ומקלתו לאחר מיתה כדאמר גבי מתנת קרקע הלכך מספקא לן אי תנאה הוי כו' כדפריש'ת אבל הכא איכא לאוקמי תרוייהו שפיר דהכי קאמר ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה וכיון דאיכא למימר הכי לא נתבטל ולא לחזרה דהכי משמע טפי: **זמנו של שטר.** שכתב בתחלתו בכך וכך בשבת אמר לנו פלוני הוו עלי עדים וקנו ממני לפלוני בני לאחר מיתתי: **מוכיח עליו.** שמאותו זמן התחילה המתנה דאי לא תימא הכי זמן שנכתב בשטר בתנם נכתב אלא ולאי להקנות מאותו היום נכתב. והכי הלכתא כרבי יוסי דאם כתב לאחר מיתה קנה אע"ג דלא כתב מהיום דהא אמר רב הלכה כר' יוסי ואע"ג דאמר בפרק המגרש (גיטין דף פח:) אתקין רב בגיטין מן יומא דן לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הואיל ולא אימעי בהדיא התם בגיטין הדר ביה רב מהא דאמר הלכה כרבי יוסי אלא אתקין אית לן למימר לגבי גט אשה הואיל ואין בו דבר קנין משום הכי הוא דאתקין לרווחא דמילתא משום חומרא דעריות אבל גבי ממונא הלכה כר' יוסי כי י"ל כי לא אמר רב הלכה כר' יוסי אלא בשטר שיש בו קנין. ולאינו בדברי הגאונים ז"ל שאמרו הכי נהיגי במתיבתא כר' יהודה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין ואילו היתה קבלה בידם כי הלכה כר' יהודה לא היו מניחין הלכה ומפרשין מנהג (ועוד) שלא אמרו כי הלכה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין אלא נהגו וי"ל דכיון דחזו דסוגיא דשמעתא לקמן כר' יהודה נהגו כוותיה כן פי' רבינו חננאל גאון ותפוס דברי רבי יוסי גבי ממון דהא ר"נ דהלכתא כותיה בדיני [כתובות יג.] הוא דבעא מרבה בר אבוה אלמא פסיקא ליה לר"נ הכי: **בהקנאה מהו.** בשטר שכתוב בו קנין מי פליג ר' יהודה ומצריך למכתב מהיום. ומשום הכי קמבעיא ליה דאיכא למימר דבשטר מתנה בלא קנין פליגי כגון שכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה ומסר לו את השטר וכדקיימא לן [קידושין כו.] דקרקע נקנה בכסף או בשטר או בחזקה: **אקנייה וקנינא מיניה לא צריך.** זהו שכותבין בכל שטר שכתוב בו קנין שני קניין אחד בתחלת השטר וכך אמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני וכתבו ותחתמו והיינו אקנייה שהקנה לעדים בקנין סודר לזכות לו למקבל מתנה ואחד בסוף השטר וקנינא מן פלוני לפלוני כלל מה דכתוב ומפורש לעיל כו' כדאמר לקמן בגט פשוט (דף קפח:) צריך שיחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה והלכך אם כתוב בראש השטר אקנייה ובסיפא כתוב וקנינא היינו יפיוי כח דמשמע שני קניין הוא הקנה וגם אנו קנינו ממנו וקנין יתירא הוא יפיוי כח לקנות מהיום אבל אם כתב בראש השטר וקנינא ובסופו אקנייה משמע קנין אחד דפרושי קא מפרש וקנינא מיניה והיינו שהרי הקנה לנו ואמר כך וכך אני נותן לפלוני כן נראה שיטה זו בעיני ועיקר. ואין לפרש שכתב בשטר שני דברים הללו ביחד דאקנייה וקנינא מיניה דא"כ אמאי משום חילוק בין אקנייה וקנינא מיניה ואקנייה לישו חילוק בין היכא דכתב שני לשונות קנין להיכא דלא כתב אלא אחד: **דאתן לא ידעינן.** אין רוב חכמים בקיאין בחילוק לשון זה: **וספרי ידעי.** בתמי' דאמרי לך נתכוונו ולא צריך למכתב מהיום: **ובדוכרן פסגמי.** היינו שטר עדות בלא קנין זכרון דבריה ולא זכרון קנין והיינו כר"נ דאמר הקנאה אינו צריך: **אמון הכי מפגיעו לה.** בלשון בעיא כדאמרן לעיל בעי רבא מר"נ כו'. והכי קיימא לן דאפילו לרבי יהודה לא צריך לכתוב מהיום בשטר שיש בו קנין: **מתני' הכותב נכסיו לבנו.** היינו מהיום ולאחר מיתה: **האב אינו יכול למכור.** לאחר הגוף והפירות לגמרי מפני שכתובין לבן הגוף מעכשיו ופירות לאחר מיתה: **הבן אינו יכול למכור.** לגמרי בחיי האב: **מפני שהן ברשות האב.** לאכול פירות. אלא בין שניהן יכולין למכרן לגמרי מעכשיו שהאב יכול לכשיזמן האב יטול הבן גם גוף פירות או הוא לו הבא מכוחו [ל"ש מת האב בחיי הבן ול"ש מת הבן בחיי האב שהפירות מכר האב אבל הגוף קנוי לבן לגמרי מעשה שכתב הבן ואח"כ האב וכשמת הבן ואח"כ האב ויש לו בניש לאותו הבן הן יורשין את כחו: **מכר הבן.** בחיי האב אין לוקח פירות עד שימות האב שהרי הוא בן אבל בשימות האב יש לו מיהת לוקח גוף ופירות וכגון שהבן קיים אבל מת הבן ואח"כ מת האב פלוגתא היא בגמרא אם קנה לוקח אם לאו: **גמ'** לא

[א] דאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה"נ [ב] דאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין: **מתני'** [ג] הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [ד] אינו צריך [ה] הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב [ו] מכר האב מכורים עד שימות האב [ז] מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ'** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן [ח] מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם [ט] מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה [י] גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר אינו צריך: [יא] רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר' יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר [יב] זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא [יג] מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר [יד] בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: [טו] איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר

אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. פי' בקונטרס אחד בראש השטר ואחד בסוף השטר כדאמר דצריך שיחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה וקשה דהא אין למדין משיטה אחרונה והא (יא) ל"ל למדין דמשום הכי לא מצריכין לכתוב מהיום: רבי

מוסף רש"י

וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא. כלל מה דכתוב ומפורט לעיל במתנת דכסף לא מקניא"ל בית שריר וקיים, לומר וקנינא מיניה קנין גמור לחוסף ולייפות כח לבד דמתנה שנתן בעל פה, וקנינא ומיכא לייפות כח הוא (לקמן קנב:). **הכותב נכסיו לבניו.** לאחר מותו, צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. לייפות משמע גופא מהיום, שלא אהא רשאי למכרם, ופירות לאחר מיתה, ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום ואיכא אחיו עמו, אי אם היה עליו בעל חוב מאותר לאחר מתנה זו, בעל חוב גופה את חובו (ע"ז לז.). **רבי יוסי** אומר אינו צריך. דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו הא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה, דאי לא כבי לאיתה ליה אלא לאחר מיתה למה כתב זמן בשטר (שם). **הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו.** מהיום ולאחר מותו, שהגוף קנוי לבן מהיום אלא שהאב אוכל פירות כל ימי חיי האב, שזכה בזכות שהיה לו לזה בכן (שם). **עד שימות.** לוקח אוכל פירות עד שימות האב וכשימות האב הולך הבן ומוציא מיד הלקוחות (ב"ק פח:). **מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט.** מספקא לן אי תנאה הוי מהיום אם אמות ויכין שמת נתקיים התנאי ומגלה שהוא גט משעת נתינתו, אי חזרה הוי אחזר בו ממתי דאמר מהיום ואמר לאחר מיתה יהא גט ואינו גט, דבגלגל גבי מתנה איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה, אבל הכא ליכא למימר הכי, ואי משום תנאה ה"ל למימר מהיום אם אמתי (גיטין עב. וכע"ז קדושין נא:). **ואם מת חולצת.** שמת אינו גט חקוקה ליבם, **ולא מתייבמת.** שמת גט הוא והויא ליה גרושת אחיו והכי היא לו בכתב, שאין עליה זיקת יבום (קדושין ס. וכע"ז גיטין שם) (קידושין ולא המזרה (גיטין שם). **טעמיה דר' יוסי לא ידענא.** אמאי קאמר אין צריך (שם). זמנו של שטר מוכיח עליו. דמהיום נתן לו את גוף הקרקע ופירות יאכל הוא כחיי, דאם לא נתן לו הגוף מעכשיו למה כתב זמן בשטר שמתנה (שם) דאמר אינו כבי לאיתה ליה אלא לאחר מיתה בלבד, אלא שהיכא שנתן לו גוף הקרקע ופירות יאכל אחיו עמו דמתנה (שם עז:).

רבינו גרשום (המשך)

דר' יהודה בר הואיל דלא כתב קנין אע"ג דכתב בשטר כמנהג כל השטרות שכתוב בהן זכרון עדות לא סגי אי [לא] כתב בהו מהיום ולאחר מיתה משום דהוה שטר מתנה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה. ור' יוסי סבר הואיל דכתב ביה זכרון עדות בהדיא

כמב א מיי' פ"ח מהל' זכיה הלכה יג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנ סעיף יח: **כמג** ב מיי' שם פי"ב הלכה טו סמג שם טוש"ע חו"מ סי' רנח סעיף ח: **כמד** ג מיי' שם הלכה יג וסמג שם טור שו"ע חו"מ סי' רמז ס"ח: **כמה** ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג: **כמו** ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד: **כמז** ו ז מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה יד סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קמה סעיף ג: **כמח** ח ט מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הלכה טו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנח ס"ח:

גליון הש"ם

גמ' נופא קני מחיים. עי' רשב"ם גיטין עב ע"ב ד"ה גרסי' מיהו"למי:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה קאייה וכו' וקשה וכו' משיטה אחרונה והא על בראש למדין דמש"ה:

רבינו גרשום

כדאמר רב חסדא. בפרקין דלקמן היינו יפוי כח דכתב וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר לבר מן המתנה שאני נותן מקנה אני בקנין כדי ליפות כחו: הכי נמי להכי כותבין דאמר אף כתובו כלומר ליפות כחו בעלמא כתבו לו שטר: הלכה כותבין ונותנין. בעי שכיב מרע אפי' לאחר מותו הואיל דבאמירה מקנה: הכותב. בריא כל נכסיו לבנו בין הבנים או לבניו וריבה לאחד ומיעט לאח' דבלשון מתנה דשאי ואינו רוצה שיהא שלו אלא לאחר מיתה צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה דאם לא כתב מהיום הוי שטר לאחר מיתה: ר' יוסי אומר אינו צריך. כדמפרש בגמ': והא תנן האומר לאשה הרי זה גט מהיום ולאחר מיתה אינו גט. דאין גט לאחר מיתה: ואם מת חולצת. דאינו גט: ולא מתייבמת. דאיכא למימר נפל עליה ריח גט. אלמא דכי האי גונא לא הוי גט מתנה נמי הואיל דאמר ליה מהיום ולאחר מיתה אמאי קונה הא משתכח דההוא שטר מתנה אינה נגמרת אלא לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: אמר אביי לעולם הוי מתנה דאיכא דאמר מהיום כו' והתם גבי גט משום הכי אינו גט לאחר מיתה משום דמספקא לן אי ההיא אמירה דקאמר (מהכי) מהיום אי תנאה גמור הוי כלומר מדקאמר מהיום את מותרת לכל אדם והוי גט. או חזרה הוי דאיכא למימר הואיל שאמר לאחר מיתה כלומר מהיום אני נותן לך גיטך כדי שתהא מותרת לאחר מיתתי. ואיכא למימר קודם מיתה חזר בו מאותו גט ואין גט לאחר מיתה ומשום דמספקא לן הכי גבי גט אזלינן לחומרא ואינו גט אבל הכא גבי מתנה גופה של קרקע ושל נכסים קני ליה מהיום ופירא לאחר מיתה והשתא גובה מיהא מחיים הוי וחשיבא מתנה: שזמנו של שטר מוכיח עליו. שכתב בו כך וכך לבריאת עולם בכך בחודש נתן פלוני לפלוני מתנה זו הואיל שהזמן מחיים הוא כתוב מוכיח על השטר וכמאן דידהיב מחיים דמי ולא צריך למכתב מהיום ולאחר מיתה: בעא מיניה רבא מרב נחמן אליבא דר' יהודה דאמר צריך למיכתב מהיום ולאחר מיתה בהקנאה מהו. כלומר אם הקנה לרבקנין מהיום מהו. מי אמרינן הואיל דהקנה לו מחיים קנה ולא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה. או דלמא אע"ג דהקנה לו מחיים לא סגי דלאו הכי: אמר ליה אם הקנה לו מחיים לא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה: אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. אקנייה שנתנה לו ושוב וקנינא מיניה משמע שתלה המתנה בקנין. כלומר כי היכי דקנינן מחיים מתנה נמי מחיים אי כתב הכי לא צריך למיכתב מהיום אבל אי כתב בה וקנינא מיניה ואקנייה שתלה הקנין במתנה דמשמע דאחר הקנין היתה המתנה אי לא כתב ליה מהיום הוי משמע דמתנה היתה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: מי איכא מידי דאנן לא ידעינן. מה בין אקנייה וקנינא מיניה ומה בין וקנינא מיניה ואקנייה וספרי דכתבי שטרות ידעי. והא שום ספרא לא בקיאי בהני מילי: לא צריך. למיכתב מהיום ולאחר מיתה דכתב ביה קנין כל קנין מחיים הוא לדברי הכל. אלא אי לא כתב ביה קנין וכתב ביה דוכרן פתגמא דהוה באנפנא בכך וכך פליגי ר' יהודה ור' יוסי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות